

NİMETŞİNAS

YAYIN NO: 672

NİMETŞİNAS

Hüseyin Rahmi Gürpınar

© Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Sertifika No: 16228

1. Basım, Mart 2015

ISBN: 978 - 605 - 4921 - 72 - 0

Yayın Yönetmeni: *Ahmet Nuri Yüksel*

Kapak: *Kenan Özcan*

Sayfa Düzeni: *Nurel Naycı*

Baskı: *Alemdar Ofset*

Davutpaşa Cad. Besler İş Merkezi No: 29-30 Topkapı / İstanbul

Tel: (0212) 544 23 09

Kapak Baskı: *Azra Matbaacılık*

Cilt: *Çevik Matbaacılık*

BİLGE KÜLTÜR SANAT

Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No:3 Kat:1 34110 Cağaloğlu / İstanbul

Tel: (0212) 520 72 53 (Pbx) Faks: (0212) 511 47 74

bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

NİMETŞİNAS

-sadeleştirilmiş tam metin-

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

Sadeleştiren
Osman Sevim

RAHMETLİ SEVGİLİ ANNEME İTHAF

ANNECİĞİM, sen toprağa gizleneli ne kadar çok sene oldu. O ayrılık ânında şefkatli kucağından hayatın ortasına terk edip çekildiğin üç yaşındaki zayıf çocuk büyüdü. Vefat gününde, “Ben annemi isterim” feryatlarıyla evi çınlatmaya başladığım zaman o acı iniltilerine; o özlemleri gözyaşlarının yatışmasına imkân bulamadılar. O öksüz ölüm döşegine götürerek solmuş; soğumuş ellerini öptürmek zorunda kaldılar. Yavrucuğunu görünce göğsüne bastırmak için hemen açılan kollarının, şefkat öpücüğü kondurmak için titreyen dudaklarının o gün hareketsiz duruşlarına hayrette kaldım. Artık bana sarılmıyor, oğlunu öpmüyordun... “Annem bana darılmış!” korkusuyla titredim... Niçin o kadar sararmıştın?.. Ölüm nedir henüz bilmiyordum. Artık uslu duracağıma söz verdim. Ne yazık ki beklediğim okşayışa kavuşamadım. Ölümün ne olduğunu, ben yaşta bir çocuğun, anne sevgisinin cömertliğinden sonsuz ayrılışındaki acı mahrumiyeti sonra pek acı tecrübelerle öğrendim.

Üç yıl sütünle, bütün annelik özenle büyüttüğün, onu susturmak için kim bilir ne kadar geceler uykusuz ve rahatsız kaldığın çocuğun büyüüp de nasıl bir feyizli istidat göstereceğini de bilemezdim. İhtimaldir ki bütün o sıkıntılarında bir bencillik zerresi yoktu. Sırf, şefkatin sevgiyle o zahmetleri seçiyordun. O emeklerine bir teşekkür karşılığı olarak adına hayrat kuracak kadar zengin

değilim. İlk tatlı sözlerini senden öğrendiğim bir dille yazılmış bu değersiz eseri hediye ediyorum. Kadınlığa, şeref verecek iki gencin namus alanındaki yarışmalarını anlatır. Tatlı cinslerine mensup bu iki namus kahramanının fedakârlıklarını tasvire Havva kızlarından bir ikisine kadınlığın yüceliğini takdir ederek birkaç damla yaş döktürecek kadar bir başarı gösterebilirim kendimi manevi takdirine hak kazanmış sayarım. Beni vücuda getirdiğin boşa gitmemiş olur.

Hüseyin Rahmi

16 Kânunusani 1317 (29 Ocak 1902)

MEVSİM ŞUBAT. Hava hafif lodos. Beşi çeyrek¹ geçe postasını yapmaya hazırlanan Ferah vapuru Kadıköy iskelesinden bağını çözmeye acele eder gibi hafif hafif sallanıyor. Vapurun bacasının tüttüğünü, hele düdüğün öttüğünü, sallandığını uzaktan işiten, gören müşterilerde ha gitti, gidiyor gibi bir telaş. Koşan koşana... Bilet kulübesinin önünde hanım, madam, kokona,² poliçe³... bey, efendi, mösyö, esnaf, köylü gibi çeşitli bir kalabalık...

Parmaklarının ucunda kuruş, çeyrek mecdiye, geriden, iki üç omuz üzerinden aşılarak deliğe uzatılmış eller...

Sözün çeşitlisi: Türkçe, Rumca, Ermenice, Fransızca vs... Her dilin incesi, kabası, terbiyelisi, terbiyesizi, düzgünü, doğrusu, bozuk şivelisi...

Her kafadan bir ses:

– Biletçi çabuk et. Kaçınıyorum.

– Ah burada sıkistim kale! Ne içerde giriyorum, ne dışarda çıkıyorum. Ligor⁴ bre... Biz oturmadan o kaçacak...

1 Alaturka saat güneş batınca 12:00 olarak başlayan bir saat sistemidir.

2 kokona: Hristiyan kadını.

3 poliçe: Yahudi kadınlarının unvanı.

4 ligora: Çabuk.

– Biletçi hu! Ezildim, ayağıma da bastılar... Şu bilet parçalarını alıncaya kadar anamdan emdiğim süt burnumdan geldi... Çeyreğin üstünü çabuk ver ayol... Bir ben, bir Mestinaz, bir de Ferhat Ağa...

Biletçi – Hanım ben Mestinaz, Ferhat Ağa falan bilmem. İşte alınız çeyreğin üstünü, bu kadar eder.

Hanım – (Sayarak) A.. a.. a.. niçin? Niçin? Niçin? Hani bunun otuz parası?

– Haydi çabuk ol, biletimi ver!

Yanı başında sucu dükkânının camlarını süsleyen resimlere, renkli şekerlere, pastalara, bisküvilere alık alık bakılırken elindeki simidi köpeğe kaptıran çocuğun feryadı:

– Anne, simidimi hoşhoş kaptı, gidiyor.

– Yavrurum, bak yarısı yere düşmüş önünde duruyor. Onu oradan al... Şimdi onu da kaparlar...

– Bankanın biletleri burada satılıyor... Lotarya piyango... Lotarya piyango... Lotaryo piyango... Kazanan altı yüz bin frank alıyor. Haydi çekiliyor...

– İkdam, Sabah, Tercüman-ı Hakikat, taze havadisler...

– Hanımlar, efendiler yürüyelim... Haydi yürüyelim, kuzum yürüyelim...

İskele memurunun bu çabuklaştırması üzerine düdük de ötünce bilet kulübesinin önünde biriken halk, parmaklıkları kapıya doğru hücum eder. Bu insan sağanağı, o uzun iskelenin üzerinden birbirini iterek koşuşurlar. Onlar çekilip orası aralanır aralanmaz arkadan jimnastik adım yürüyen birkaç yolcu döküntüsü de gelir, geçer...

İskele memuru düdüğü öttürürken siyah çarşafı, cücemsi, toparlakça, geçkince, paytak bir hanım ipek peçesini açmış, çarşafının üzerine iğnelemiş. Bir elinde çantası, diğerinde şemsiyesi... Biletini de ağzına, dişleri arasına sıkıştırmış... Koşmaya pek müsait olmayan bacaklarıyla

yürümekle yuvarlanmak arasında bir tuhaf yürüyüşle geliyor... Ara sıra kollarını kaldırarak memura anlaşılması imkânsız işaretler ediyor...

Memur – Haydi hanım!..

Müşteri, ağızındaki bileti uzatıp verdikten sonra:

– Aman memur efendi, kaptana işaret et kalkmasın; Hasna Hanım geliyor, koşamaz de!.. Acık beklesin... Bilmem benim saat bir türlü bu vapurların saatine uymaz. Ya, yarım saat bu tahta iskelede şu güvercinliğin içinde beklerim. Yahut işte böyle ucu ucuna yetişeyim diye koşar koşar terlerim; sonra da vapurda bir âlâ nezleye tutulurum.

Memur – Haydi hanım, söyleneceğine koş...

Hanım – Duruyor muyum ayol! İşte koşuyorum. Bu uzun boylu iskele benim adımıyla koşmakla biter mi?

Birkaç döküntü daha gelir geçer. Hasna Hanım yine en geride kalır...

Memur – Hanım yürü; iskeleyi alıyorlar.

– Bundan fazla nasıl yürüyeyim ayol?..

– Bak yolcular hep seni geçtiler...

– Onlar güçlü kuvvetli adamlar... (Şemsiyesiyle kaptana işaret ederek) Kuzum oğlum, bırakma beni... Oldu olacak... Terledim terleyecek, bari yetişeyim... (Gelip geçenlere hitaben) A! Göremedim kaptan boruya üfledi mi? Çarklar dönüyor mu? Kuzum, yavrum üfleme daha... Nefesini bir iki saniye tut... Yukarıdan üfler üflemez aşağıdan çarklar nasıl da çarçabuk döner? Ne kuvvetli nefes!..

Bütün vapur halkının bakışları elinde çantası sallanarak, al çoraplı ayaklarında ruganlı iskarpinleri parıldayarak, söylene söylene, yuvar yuvar gelen bu son müşteriye dikildi.

İskeleyi almışlardı. Vapur başını açmak üzere manevra yaparken Hasna Hanım geldi, iskelenin kenarında durdu. Ne mümkün içeriye atlamak! Zavallı kadın ne yapacağını şaşırıp etrafına bakılmaktayken kaptanın işareti üzerine iki çımacı, hanımın birer koltuğundan yakalayınca vapura atlatıverdiler. Hasna Hanım yere basar basmaz:

– Hoppala, işte yetiştim. Kaptan efendi, artık üfle... (Etrafına bakınarak) Ayol, kadınlar tarafına nereden gidilecek? Tersim döndü. Bir türlü sağımı solumu bulamıyorum.

Çımacı – Şu merdivenden çık. Yürü. Öteki merdivenden in...

Hasna Hanım – A başıma gelenler! Bu, o merdivenli vapur mu? Hep de buna tesadüf ederim. Bu... vapura binmek değil ya! Âdeta kira evi gezer gibi bir şey... Merdivenden çık. Salondan geç. Üst kattan tekrar orta kata in...

Hasna Hanım, böyle söylene söylene kadınlar tarafını bulur... Fakat bakar ki her taraf dolmuş. Oturacak yer yok. Yine söylenerek:

– Lâhavle⁵... Bu kadar yorgunluğun üzerine şimdi de ayakta durmalı!..

Kadının biri – A bu kim? Kuyu çıkırığına benziyor.

Diğeri – Buna dalkavuk Hasna derler...

Öteki – Sahi... İnsan, sözünü iştirmeden yüzüne baksa yine gülecek...

Daha öteki – Yavaş söyle kardeş, şimdi iştirirse lakırdısını sakınmaz; bir söz atar, insanı mahcup eder.

Hasna Hanım, kalabalığın içine doğru üç dört adım ilerleyerek, ilişecek bir yer bulmak için etrafına bakınırken karşıdan:

– Hasna Hanım... Hasna Hanım buraya gel! diye kendine bir el salladığını görür...

5 lâhavle: Sabrın tükendiğini belirtmek için söylenen bir söz

O tarafa dikkatle bakarak:

– A Fatma'm sen misin? Yer var mı yanında?

– Gel gel... buluruz.

Hasna Hanım o yöne doğrulur. Fakat yürürken geçtiği yere rastlayanlardan kiminin ayağına basar, kiminin kucağına yıkılır, kiminin çarşafını çiğner. Etraftan:

– Nasıl şey bu böyle! Koltuk yastığı gibi bir kadın. Yuvarlana yuvarlana gidiyor!... şikâyetleri işitilir.

Bin güçlkle Fatma Hanım'ın yanını bulur. Fatma Hanım yanındaki diğer kadınları sıkıştırarak Hasna'ya güçlkle bir yer açar... Hasna oturduktan sonra biraz yor-gunluk çıkarmak için başını Fatma Hanım'ın omuzuna dayayarak:

– Aman kardeş, Fatma, bittim... Bak şurada abdest ibriği kıyafetli bir karı var. İşte o bana: “kuyu çıkırığı” dedi. Öteki hamam anası tuvaletli karı da: “dalkavuk” adını taktı. “Koltuk yastığı”, daha hangisini söyleyeyim?

– Sen o terbiyesizlere bakma Hasna Hanım...

– Bakmadım a... Onlara söz mü bulamazdım?.. Lakin onlarla yarışmaya tenezzül etmem. Nereye Fatma'm böyle?..

– Laleli'ye, Didar Hanımefendi'ye...

– Deme Allah'ı seversen... Ne iyi tesadüf bu...

– A siz de mi oraya?

– Öyle ya...

– Birlikte çıkarız...

– Olur...

* * *

Hasna Hanım'ı yanına çağırarak yer bulan Fatma Hanım'ın yanında biri yaşlıca, diğeri taze iki kadın arkadaşı vardı. Tazesinin kendine çevrilen bakışları büyüleyecek çekici bir güzelliği vardı. Peçesini açmış, çarşafının si-

yahlığıyla tam zıt yüzünün güzelliği bütün bütün artmış; çenesini sağ bileğine dayamış, uzun süren bir hüznü denize bakıyordu. Etrafında edilen sözlerden, tuhaflıklardan, gürültülerden büsbütün habersiz denecek kadar dalgın görünüyordu. O yakınlarda çok ağladığı, gözlerinin kızartısından belliydi. Şimdi de ara sıra mendilini çıkarıp gönül aldatici bir edayla gözyaşlarını hazin hazin içiriyordu...

Hasna Hanım, güzellikle hüznün kaynaşmasından âdeta melekler gibi bir güzelliğe bürünmüş bu güzel kızın yüzünü bir süre uzun uzun gözden geçirdikten sonra Fatma Hanım'ın kulağına eğilerek:

– Bu güzel kızcağız kim? O ağladıkça yüreğim kan oluyor. Ne olmuş ona, a zavallı?..

– Sorma Hasna Hanım'cığım sorma... Bu da bir masal.

Vapur, lodostan hafif hafif sallanıyordu. Hasna Hanım alnını avcuna dayadı. Lodostan etkilendiğini gösterircesine bir süre gözlerini süzdü durdu, sonra birden aklına bir şey gelmiş gibi toplanarak çantasını açtı. İçinden üç dört baş kakule⁶ çıkardı. Bir tanesini kendi ağzına attıktan sonra yanındakilere de birer baş verdi. Bir tane de o güzel kıza uzatarak:

– Hanım kızım, al ye... Safra bastırır, iyidir. Aman bilmem benim lodosa hiç yüzüm yoktur da herkesi de öyle zannediyorum...

Kız:

– Teşekkür ederim hanımefendi! dedi, kakuleyi nezaketle aldı. Pembe, ince, duygulu dudaklarının arasına sıkıştırdı...

Vapur, Marmara ile Boğaz'ın buluştuğu yerde sallanırken, üzgün kız parmağıyla önce Üsküdar Mezarlığı'nı,

6 kakule: Zencefilgillerden, sıcak memleketlerde yetişen ıtırılı bir bitki ve bunun tohumu.